

دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته جامعه شناسی

بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی مرتبط با معیارهای همسرگزینی در
میان دانشجویان (مطالعه موردی: دانشجویان پسر دانشگاه شیراز)

توسط :

عماد غروی

استاد راهنما :

دکتر حلیمه عنایت

شهریور ۱۳۸۸

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

به نام خدا

اظہارنامہ

اینجانب عماد غروی (۸۵۰۲۴۰) دانشجوی کارشناسی ارشد رشته‌ی جامعه‌شناسی گرایش دانشکده‌ی اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی اظہار می‌کنم کہ این پایان‌نامہ حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهایی کہ از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشته‌ام. همچنین اظہار می‌کنم کہ تحقیق و موضوع پایان‌نامہ‌ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم کہ بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین‌نامہ مالکیت فکری و معنوی متعلق بہ دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: عماد غروی

تاریخ و امضاء: ۸۸/۸/۱۷

به نام خدا

بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی مرتبط با معیارهای همسرگزینی در میان دانشجویان

مطالعه موردی: دانشجویان پسر دانشگاه شیراز

به وسیله:

عماد غروی

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیت های تحصیلی لازم

برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته :

جامعه شناسی

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی شده توسط کمیته پایان نامه با درجه : عالی

دکتر حلیمه عنایت : استادیار بخش جامعه شناسی و برنامه ریزی

دکتر حبیب احمدی : دانشیار بخش جامعه شناسی و برنامه ریزی

دکتر محمد کریم منصوریان : دانشیار بخش جامعه شناسی و برنامه ریزی

شهریور ۸۸

سپاسگزاری

با سپاس از پدر و مادرم، اساتیدی که مشوقم بودند، علی الخصوص استاد گرانقدر سرکار خانم دکتر عنایت و همچنین اساتید مشاور جناب آقای دکتر احمدی و جناب آقای دکتر منصوریان. و با کمال تشکر از دوست گرانقدر و دانشمندم جناب آقای جلیلی و از کسی که با انتخاب همسری این دانش پژوه در مسیر صعب زندگی، عاشقانه، صمیمانه و بی منت دیده بر شیوه های مطمئن تر گذران زندگی فرو پوشید. با ژرف ترین آرزوها برای روشنی بخشی عاشقانه به لحظه به لحظه وجود گرامی و بی نظیراش.

چکیده

بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی مرتبط با معیارهای همسرگزینی در میان دانشجویان (مطالعه موردی: دانشجویان پسر دانشگاه شیراز)

به وسیله:

عماد غروی

چکیده حاضر در نیمسال ۸۸-۸۷ بر روی نمونه ای متشکل از ۳۷۸ نفر از دانشجویان پسر مجرد شاغل به تحصیل در دانشگاه شیراز با رویکرد کمی و تکنیک پیمایشی با استفاده از ابزار پرسش نامه و با هدف بررسی فرضیه های ۱۱ گانه در مورد عوامل اجتماعی - اقتصادی موثر بر معیارهای همسرگزینی اعضای جامعه آماری انجام شد. در چارچوب نظری ترکیبی این پژوهش از نظریه های همسان همسری، تاثیر تصور از والدین، تصور از همسر آرمانی، مجاورت مکانی و نظریه نیازهای شخصیتی مکمل استفاده گردید و علاوه بر بررسی تاثیر زمینه های فردی، خانوادگی و اجتماعی بر معیارهای همسرگزینی، نحوه تاثیر آنها بر نوع همسرگزینی (خویشاوندی، همکاران و همکلاسی ها، یا از میان همشهریان، هم محلی ها) نیز مورد کنکاش قرار گرفت. داده های حاصل از این تحقیق در دو سطح توصیفی و تحلیلی سنجش گردید. در سطوح تحلیلی، داده ها با استفاده از آزمون های رگرسیون، آنوا و تی تست، تحلیل گردید و درستی یا نادرستی فرضیه های ارائه شده مورد بررسی قرار گرفت. در نهایت نیز برای تعیین هر یک از متغیرهای مستقل در پیش بینی متغیر وابسته معیارهای همسرگزینی از معادله رگرسیون چند متغیره به شیوه گام به گام استفاده گردید.

بنابراین نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری داده های پژوهش حاضر میان درآمد پدر پاسخ گوینان با ملاک های همسرگزینی آنان رابطه معناداری مشاهده نگردید.

همچنین میان سن، قومیت، گروه تحصیلی، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، اختلاف سنی والدین، اشتغال مادر، نوع ازدواج والدین، پایگاه شغلی پدر و محل سکونت دائمی والدین پاسخگوینان با معیارهای همسرگزینی آنها، روابطی معنادار ملاحظه گردید. بدین ترتیب ۱۰ فرضیه تأیید شد و ۱ فرضیه پذیرفته نگردید. بیش از ۸۰ درصد از پاسخ گوینان صرف نظر از ویژگی های زمینه ای خاصشان اولویت را به ملاک های غیرمادی همسرگزینی اختصاص دادند. در میان ملاک های غیرمادی ملاک یکسانی نگرش های مذهبی با ۴۵/۲ درصد در بالاترین اولویت و وجود عشق و علاقه با ۲۶/۲ درصد در جایگاه دوم قرار داشت. ۱۶/۷ درصد پاسخگوینان نیز وجاهت و زیبایی را به عنوان سومین اولویت خود در ملاک های همسرگزینی اعلام نموده اند.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱- فصل اول : کلیات	۱
۱-۱- مقدمه	۱
۲-۱- اهمیت مساله	۴
۳-۱- بیان مساله	۷
۱-۳-۱- همسر گزینی به عنوان یک پدیده اجتماعی	۷
۱-۳-۲- همسر گزینی به عنوان یک مساله اجتماعی	۸
۱-۴- اهداف پژوهش	۱۱
۲- فصل دوم: پیشینه پژوهش	۱۲
۲-۱- پژوهش های داخلی	۱۲
۲-۲- پژوهش های خارجی	۱۸
۲-۳- ارزیابی و نقد پژوهش های پیشین	۲۱
۳- فصل سوم : چارچوب نظری پژوهش	۲۲
۳-۱- نظریه همسان همسری	۲۳
۳-۱-۱- همسان همسری جغرافیایی	۲۶
۳-۱-۲- همسان همسری بر مبنای ویژگی های زیست شناختی	۲۹
۳-۱-۲-۱- همسان همسری از لحاظ نژاد و ویژگی های جسمی	۲۹
۳-۱-۲-۲- همسان همسری سنی	۳۰
۳-۱-۳- همسان همسری از لحاظ اجتماعی و تحصیلی	۳۳
۳-۱-۴- نظریات همسان همسری از لحاظ امور دینی و معنوی	۳۶
۳-۱-۵- همسان همسری بر مبنای منش ها	۳۸
۳-۲- نظریه نیازهای شخصیتی مکمل	۳۸
۳-۳- نظریه مجاورت مکانی	۳۹
۳-۴- نظریه انگیزه ارزش و نقش	۴۰
۳-۴-۱- مرحله انگیزشی	۴۱

مرحله مقایسه ارزش ها	۴۱
مرحله نقش	۴۱
نظریه تاثیر تصویر از والدین در همسرگزینی	۴۲
دیدگاه تلفیقی بر گس والین	۴۳
چارچوب نظری پژوهش	۴۴
مدل پژوهش	۴۶
فرضیه های پژوهش	۴۷
فصل چهارم : چارچوب روش شناختی پژوهش	۴۸
روش پژوهش	۴۸
تکنیک پژوهش	۵۰
ابزار جمع آوری داده ها	۵۰
جامعه آماری پژوهش	۵۱
حجم نمونه و شیوه نمونه گیری	۵۱
اعتبار و روایی ابزار سنجش	۵۲
تکنیک های تجزیه و تحلیل داده ها	۵۳
تعریف مفاهیم و متغیرها	۵۴
متغیرهای مستقل	۵۴
خصوصیات فردی	۵۴
خصوصیات خانوادگی	۵۴
خصوصیات اجتماعی	۵۵
متغیر وابسته	۵۵
ملاک های ازدواج	۵۵
فصل پنجم : تجزیه و تحلیل داده ها	۵۶
جداول توصیفی	۵۶
سن	۵۶
قومیت	۵۷
گروه تحصیلی	۵۷
مقطع تحصیلی	۵۸
سال تحصیلی	۵۸
محل سکونت دائمی والدین	۵۹

۵۹	۵-۱-۷- شغل پدر
۶۰	۵-۱-۸- سطح تحصیلات پدر
۶۱	۵-۱-۹- شغل مادر
۶۱	۵-۱-۱۰- سطح تحصیلات مادر
۶۲	۵-۱-۱۱- در آمد ماهیانه پدر
۶۲	۵-۱-۱۲- در آمد ماهیانه مادر
۶۳	۵-۱-۱۳- اختلاف سنی والدین
۶۴	۵-۱-۱۴- نسبت خویشاوندی پیش از ازدواج والدین
۶۵	۵-۱-۱۵- تعدادخواهران و برادران
۶۵	۵-۱-۱۶- ارزیابی سعادت‌مندی والدین
۶۶	۵-۱-۱۷- نوع ازدواج
۶۷	۵-۱-۱۸- ازدواج با افراد کاملاً ناآشنا
۶۷	۵-۱-۱۹- اشتغال همسر آینده
۶۸	۵-۱-۲۰- برخورداری همسر آینده از تحصیلات همتراز
۶۸	۵-۱-۲۱- توانایی بالای انجام وظایف توسط زنان شاغل
۶۹	۵-۱-۲۲- همسرگزینی در محیط دانشگاه
۷۰	۵-۱-۲۳- ازدواج در زمان اشتغال به تحصیل
۷۰	۵-۱-۲۴- میزان در آمد همسر آینده
۷۱	۵-۱-۲۵- ویژگی های اعتقادی و مذهبی همسر آینده
۷۲	۵-۱-۲۶- تاثیر اعتقادات مذهبی در تحکیم ازدواج
۷۲	۵-۱-۲۷- یکسانی اعتقادات و گرایشات مذهبی همسران
۷۳	۵-۱-۲۸- ارزیابی از درون همسر گزینی اجتماعی
۷۳	۵-۱-۲۹- توجه به ویژگی های فیزیکی در همسر گزینی
۷۴	۵-۱-۳۰- اهمیت همترازی جذابیت های ظاهری
۷۵	۵-۱-۳۱- همترازی سلامت جسمانی طرفین
۷۵	۵-۱-۳۲- رعایت مشابَهت از لحاظ ورزشی
۷۶	۵-۱-۳۳- همسانی در عدم اعتیاد دو همسر
۷۷	۵-۱-۳۴- برگزاری جشن عروسی
۷۷	۵-۱-۳۵- تحقیقات محلی
۷۸	۵-۱-۳۶- رعایت احترام والدین از طرف همسر آینده

۳۷-۱-۵- پدر سالاری در خانواده همسر آینده	۷۸
۳۸-۱-۵- مادر سالاری در خانواده همسر آینده	۷۹
۳۹-۱-۵- سعادت‌مند بودن زندگی والدین همسر آینده	۷۹
۴۰-۱-۵- طلاق والدین همسر آینده	۸۰
۴۱-۱-۵- زندگی سعادت‌مند خواهران متأهل همسر آینده	۸۰
۴۲-۱-۵- خواهران مجرد همسر آینده	۸۱
۴۳-۱-۵- برادران مجرد همسر آینده	۸۲
۴۴-۱-۵- طلاق خواهران همسر آینده	۸۲
۴۵-۱-۵- پدیده طلاق در میان سایر بستگان همسر آینده	۸۳
۴۶-۱-۵- اعتیاد والدین همسر آینده	۸۳
۴۷-۱-۵- ازدواج با فردی که تاکنون هیچ ازدواجی نداشته	۸۴
۴۸-۱-۵- مداخله بستگان همسر آینده	۸۵
۴۹-۱-۵- املاک و دارایی های خانوادگی و میزان جهیزیه	۸۵
۵۰-۱-۵- تک فرزندی بودن همسر آینده	۸۶
۵۱-۱-۵- تعداد خواهران و برادران	۸۶
۵۲-۱-۵- سن پدر	۸۷
۵۳-۱-۵- استقلال رای	۸۷
۵۴-۱-۵- مخارج مراسم ازدواج	۸۸
۵۵-۱-۵- فاکتور عشق	۸۸
۵۶-۱-۵- مهارت های آشپزی و کدبانوگری	۸۹
۵۷-۱-۵- مشابهت برخی ویژگی های اخلاقی و رفتاری	۸۹
۵۸-۱-۵- مکمل بودن برخی دیگر از ویژگی های اخلاقی و رفتاری	۹۰
۵-۱-۵- توافق بر سر نحوه تربیت فرزندان	۹۰
۶۰-۱-۵- پایگاه شغلی پدر همسر آینده	۹۱
۶۱-۱-۵- میزان تحصیلات پدر همسر آینده	۹۱
۶۲-۱-۵- میزان تحصیلات مادر همسر آینده	۹۲
۶۳-۱-۵- تحصیلات خواهران یا برادران همسر آینده	۹۳
۶۴-۱-۵- پایگاه شغلی برادران و خواهران همسر آینده	۹۳
۶۵-۱-۵- تناسب و همخوانی اعتقادات و ویژگی های اخلاقی دو خانواده	۹۴
۶۶-۱-۵- کسب رضایت خانواده	۹۴

۹۵	۵-۱-۶۷- کسب رضایت خانواده همسر منتخب
۹۵	۵-۱-۶۸- نسبت تحصیلات پدر همسر آینده به پدر
۹۶	۵-۱-۶۹- نسبت تحصیلات مادر همسر آینده به پدر
۹۶	۵-۱-۷۰- نسبت پایگاه اجتماعی پدر همسر آینده به خانواده
۹۷	۵-۱-۷۱- نسبت دارایی خانواده همسر آینده به خانواده
۹۷	۵-۱-۷۲- فاصله سنی مطلوب ازدواج
۹۸	۵-۱-۷۳- مهمترین ملاک ازدواج
۹۸	۵-۱-۷۴- تقسیم بندی معیارهای ازدواج
۱۰۰	۵-۲- تجزیه و تحلیل داده ها
۱۰۰	۵-۲-۱- آزمون فرضیه اول
۱۰۱	۵-۲-۲- آزمون فرضیه دوم
۱۰۲	۵-۲-۳- آزمون فرضیه سوم
۱۰۳	۵-۲-۴- آزمون فرضیه چهارم
۱۰۴	۵-۲-۵- آزمون فرضیه پنجم
۱۰۴	۵-۲-۶- آزمون فرضیه ششم
۱۰۵	۵-۲-۷- آزمون فرضیه هفتم
۱۰۶	۵-۲-۸- آزمون فرضیه هشتم
۱۰۷	۵-۲-۹- آزمون فرضیه نهم
۱۰۸	۵-۲-۱۰- آزمون فرضیه دهم
۱۰۹	۵-۲-۱۱- آزمون فرضیه یازدهم
۱۱۰	۵-۲-۱۲- معادله رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام
۱۱۳	۶- فصل ششم : بحث و نتیجه گیری
۱۱۳	۶-۱- مقدمه
۱۱۳	۶-۲- بحث و نتیجه گیری
۱۱۸	۶-۳- محدودیت های پژوهش
۱۱۹	۶-۴- پیشنهادات و ارائه راه کارها
	پرسش نامه
	فهرست منابع و ماخذ

فهرست جداول و نمودارها

عنوان صفحه

- ۵-۱- توزیع فراوانی گروه های سنی پاسخگویان..... ۵۷
- ۵-۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب قومیت ۵۷
- ۵-۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه تحصیلی ۵۸
- ۵-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مقطع تحصیلی ۵۸
- ۵-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سال تحصیلی ۵۹
- ۵-۶- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب خاستگاه شهری یا روستایی ۵۹
- ۵-۷- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مشاغل پدران ۶۰
- ۵-۸- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سطح تحصیلات پدر ۶۰
- ۵-۹- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب اشتغال مادر ۶۱
- ۵-۱۰- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات مادر ۶۱
- ۵-۱۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب درآمد ماهیانه پدر..... ۶۲
- ۵-۱۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب درآمد ماهیانه مادر..... ۶۲
- ۵-۱۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب اختلاف سن والدین ۶۳
- ۵-۱۳-۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مسن تر بودن مادر یا پدر ۶۴
- ۵-۱۳-۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب اختلاف سنی والدین آنها ۶۴
- ۵-۱۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع ازدواج والدین (خویشاوندی/غیر خویشاوندی) ۶۵
- ۵-۱۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد خواهر یا برادر ۶۵
- ۵-۱۶- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از سعادت‌مندی زندگی والدین ۶۶
- ۵-۱۷- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب اولویت نوع ازدواج آنها ۶۶
- ۵-۱۸- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تمایل به ازدواج با یک فرد کاملاً ناآشنا ۶۷
- ۵-۱۹- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از اشتغال همسر آینده ۶۷

- ۲۰-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب موافقت با برخورداری همسر آینده از
تحصیلات کمتر از ۶۸
- ۲۱-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان از نظر موافقت با توانایی بالای انجام وظایف خانوادگی
توسط زنان شاغل ۶۹
- ۲۲-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان از لحاظ موافقت با مناسب بودن محیط دانشگاه برای
همسر گزینی ۶۹
- ۲۳-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان موافقت با ازدواج در زمان اشتغال به
تحصیل ۷۰
- ۲۴-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از میزان اهمیت درآمد همسر آینده ۷۱
- ۲۵-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان از نقطه نظر ارزیابی میزان اهمیت ویژگی های
مذهبی و اعتقادی همسر آینده ۷۱
- ۲۶-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان موافقت آنها با تائید اعتقادات مذهبی
در تحکیم بخشی پیوند ازدواج ۷۲
- ۲۷-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان از حیث ارزیابی از یکسانی اعتقادات و گرایشات مذهبی
در همسر ۷۳
- ۲۸-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان موافقت با ازدواج درون طبقه ای ۷۳
- ۲۹-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان با توجه به میزان موافقت آنها در مورد توجه به
ویژگی های فیزیکی در همسر گزینی ۷۴
- ۳۰-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی اهمیت هم سطحی جذابیت های ظاهری
دو طرف ۷۴
- ۳۱-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب موافقت با ازدواج یک فرد برخوردار از سلامت
کامل با یک فرد کاملاً سالم دیگر ۷۵
- ۳۲-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب موافقت با لزوم ازدواج یک فرد ورزشکار
با ورزشکاری دیگر ۷۶
- ۳۳-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان از نقطه نظر توافق با همسانی دو همسر در عدم اعتیاد
به مواد مخدر ۷۶
- ۳۴-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب موافقت با برگزاری جشن عروسی ۷۷
- ۳۵-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب موافقت با اهمیت تحقیقات محلی در امر
همسر گزینی ۷۷

- ۳۶-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان حساسیت آنها به رعایت احترام والدین خود از سوی همسر آینده ۷۸
- ۳۷-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تمایل به وجود سیستم پدر سالاری در خانواده همسر آینده ۷۸
- ۳۸-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب موافقت با وجود سیستم مادر سالار در خانواده همسر آینده ۷۹
- ۳۹-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی آنها از میزان اهمیت سعادت‌مندانانه بود زندگی زناشویی والدین همسر آینده ۷۹
- ۴۰-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب بررسی میزان اهمیت طلاق والدین همسر آینده ۸۰
- ۴۱-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی آنها از اهمیت توفیق زندگی زناشویی خواهران متأهل همسر آینده ۸۱
- ۴۲-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان از منظر میزان اهمیتی که برای مجرد بودن خواهران همسر آینده خود قایلند ۸۱
- ۴۳-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان اهمیت مجرد بودن برادران همسر آینده ۸۲
- ۴۴-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب اهمیت پدیده طلاق خواهران همسر آینده.. ۸۲
- ۴۵-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب اهمیت وجود پدیده طلاق در میان سایر بستگان همسر آینده..... ۸۳
- ۴۶-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان اهمیت اعتیاد والدین همسر آینده ۸۴
- ۴۷-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از ازدواج با فردی که تاکنون ازدواج نکرده است ۸۴
- ۴۸-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی اهمیت مداخله گر بودن بستگان همسر آینده ۸۵
- ۴۹-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از اهمیت جهیزیه عروس و دارایی خانواده او ۸۵
- ۵۰-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از میزان اهمیت تک فرزندی همسر آینده ۸۶

- ۵-۵۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از اهمیت تعداد خواهران و برادران
همسر آینده ۸۶
- ۵-۵۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی آنها از میزان اهمیت سن پدر همسر
آینده ۸۷
- ۵-۵۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی اهمیت استقلال رای همسر آینده ۸۷
- ۵-۵۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از میزان اهمیت مخارج مورد نظر
خانواده عروس برای برگزاری مراسم ازدواج ۸۸
- ۵-۵۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از میزان اهمیت فاکتور عشق در
ازدواج ۸۸
- ۵-۵۶- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از لزوم و اهمیت مهارت های کدبانوگری
و آشپزی ۸۹
- ۵-۵۷- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از لزوم مشابهت برخی ویژگی های
رفتاری دو همسر ۸۹
- ۵-۵۸- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از لزوم مکمل بودن برخی دیگر از
ویژگی های رفتاری و اخلاقی دو همسر ۹۰
- ۵-۵۹- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از لزوم توافق دو همسر در مورد
نحوه تربیت فرزندان ۹۱
- ۵-۶۰- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی آنها از اهمیت پایگاه شغلی پدر همسر
آینده ۹۱
- ۵-۶۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از میزان اهمیت تحصیلات پدر همسر
آینده ۹۲
- ۵-۶۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی آنها از میزان اهمیت سطح تحصیلات
مادر همسر آینده ۹۲
- ۵-۶۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از میزان اهمیت تحصیلات خواهران
یا برادران همسر آینده ۹۳
- ۵-۶۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی آنها از میزان اهمیت پایگاه شغلی
برادران و خواهران همسر آینده ۹۳
- ۵-۶۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از اهمیت تناسب و همخوانی
ویژگی های اخلاقی و عقیدتی در خانواده ۹۴

عنوان..... صفحه

- ۶۶-۵- تزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان صبر در صورت مخالفت خانواده
خودشان ۹۴
- ۶۷-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان صبر در صورت مخالفت خانواده همسر
ایده آل ۹۵
- ۶۸-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ترجیح آنها به بالاتر ، پایین تر یا برابر
بودن تحصیلات پدر همسر نسبت به پدر ۹۵
- ۶۹-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ترجیح آنها به بالاتر ، پایین تر یا برابر
بودن تحصیلات مادر همسر نسبت به مادر ۹۶
- ۷۰-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ترجیح پایگاه اجتماعی بالاتر ، پایین تر یا
مساوی پدر همسر آینده به پدر ۹۶
- ۷۱-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ترجیح دارایی بالاتر ، پایین تر ، یا برابر
خانواده همسر آینده به خانواده خود ۹۷
- ۷۲-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب معرفی فاصله سنی مطلوب در ازدواج ۹۷
- ۷۳-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب معرفی مهم ترین ملاک آنها در همسرگزینی ۹۸
- ۷۴-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب معرفی ملاکهای مادی یا غیر مادی به
عنوان مهمترین ملاک همسر گزینی ۹۹
- ۷۵-۵- آزمون فرضیه یکم ۱۰۰
- ۷۶-۵- آزمون فرضیه دوم ۱۰۱
- ۷۷-۵- آزمون فرضیه سوم ۱۰۲
- ۷۸-۵- آزمون فرضیه چهارم ۱۰۳
- ۷۹-۵- آزمون فرضیه پنجم ۱۰۴
- ۸۰-۵- آزمون فرضیه ششم ۱۰۴
- ۸۱-۵- آزمون فرضیه هفتم ۱۰۵
- ۸۲-۵- آزمون فرضیه هشتم ۱۰۶
- ۸۳-۵- آزمون فرضیه نهم ۱۰۷
- ۸۴-۵- آزمون فرضیه دهم ۱۰۸
- ۸۵-۵- آزمون فرضیه یازدهم ۱۰۹
- ۸۶-۵- عناصر اصلی تحلیل چند متغیره به روش گام به گام ۱۱۰
- ۸۷-۵- عناصر متغیرهای دروم معادله برای پیش بینی متغیر وابسته ۱۱۱
- ۸۸-۵- عناصر متغیرهای خارج شده در مرحله هشتم ۱۱۲

فصل اول

۱- کلیات

۱-۱- مقدمه

نهاد خانواده یکی از مهم ترین نهادهای جامعه انسانی است که با وجود تحولات گوناگونی که در آن رخ داده است همچنان کارکردهای مهمی بر عهده دارد. ازدواج به عنوان مرحله ای از زندگی فرد به شدت از خاستگاه خانوادگی وی متأثر است و خود می تواند منجر به تشکیل خانواده جدیدی گردد. بنابراین مطالعه ازدواج که یکی از مهم ترین مراحل و شاید اساسی ترین مرحله در زندگی بیشتر افراد انسانی است، ضروری به نظر می آید و یکی از بنیادی ترین مسایل در این رهگذر نیز بررسی معیارهای همسرگزینی در میان جوانان و به ویژه جوانان دانشجویست که آینده سازان این سامان اند.

هر فردی تحت تأثیر گروهی قرار دارد که عضو آن به شمار می آید، فارغ از استثنائاتی چند می توان چنین گفت: خانواده نخستین گروهی است که ما با آن مواجه می شویم، گروهی است که بیشترین روابط را با آن داریم و بخش قابل توجهی از زندگیمان را در درون آن به سر می بریم. خلاصه اینکه، خانواده گروهی است که هویت اولیه فرد در آن شکل می گیرد (Eshleman, 1969:1).

در کشور ما با عنایت به فرهنگ غنی و ریشه دار خود برای ازدواج اهمیت خاصی در نظر گرفته اند و در سال های اخیر بدنبال تغییرات شگرف سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی در سطح جامعه، رفتارها و عادات اجتماعی و فردی مردم دچار تحولات بسیاری شده است که ازدواج و ملاک های آن نیز از این قاعده مستثنی نبوده است (جهانبخش، ۱۳۸۶:۴).

ازدواج به عنوان مهمترین و عالی ترین رسم اجتماعی برای دستیابی به نیازهای عاطفی و امنیتی افراد بزرگسال همواره مورد تأیید بوده است. ازدواج رابطه ای انسانی، پیچیده، ظریف و پویا می باشد که از ویژگیهای خاصی برخوردار است. همچنین توجه به کانون خانواده، محیط سالم و سازنده، روابط گرم و تعاملات بین افراد که می توانند موجب رشد و پیشرفت افراد گردند نیز، از جمله اهداف و نیازهای ازدواج محسوب می شوند. ازدواج اولین تعهد عاطفی و

حقوقی است که ما، در بزرگسالی قبول می کنیم. انتخاب همسر و انعقاد پیمان زناشویی هم نطقه عطف، و هم پیشرفتی شخصی تلقی می شود (زحمتی هوجقان، ۱۳۸۱:۳).

انتخاب همسر همیشه در طول تاریخ مورد توجه فرهنگهای مختلف بوده است و هر کدام از جوامع بر اساس شرایط و مقتضیات خود قواعد و مقرراتی را برای کنترل و نظارت بر آن ایجاد کرده است. انتخاب همسر در زمان های مختلف و در جوامع گوناگون به صورتهای مختلفی بوده است، اما، هیچگاه از تأثیر جامعه و شرایط اجتماعی برکنار نبوده و همواره عوامل اجتماعی، میزان ازدواج، نوع ازدواج و به ویژه معیارهای انتخاب همسر را که موضوع تحقیق حاضر است تحت تأثیر قرار داده اند (سگالن، ۱۳۷۰:۱۲۱).

در گذشته ازدواجها بیشتر به صورت دگر-انتخابی بوده تا خود-انتخابی. یعنی همین که فرد به سن بلوغ می رسید، والدین او بر اساس یکسری مصالح و منافع خانوادگی و ... دست به انتخاب همسر برایش می زدند. در این انتخاب بیشتر تجانس و منافع خانواده ها مطرح و مهم بود تا تجانس و منافع طرفین ازدواج. خانواده بیشتر در آن زمان از نوع گسترده بود و ازدواج منجر به ایجاد خانواده جدیدی نمی گردید. در این شرایط منافع و خواست و نظر فرد ارجحیت نداشت و دخالت دیگران در امر ازدواج و انتخاب همسر، منجر به تشکیل یک خانواده جدید و مستقل به تمام معنا نمی شد. لزوم تجانس و همفکری و در نظر گرفتن خواست و منافع طرفین در ازدواج و انتخاب همسر امری روشن و واضح است. زیرا در غیر این صورت، ممکن است خانواده ای ناپایدار و ناسالم به وجود آید که خود عوارض و صدمات زیادی بر پیکر جامعه وارد می کند. بدرستی که هیچ جامعه ای نمی تواند ادعای سلامت کند، چنانچه از خانواده های سالم برخوردار نباشد و باز بی هیچ شبهه، هیچ یک از آسیبهای اجتماعی نیست که فارغ از تأثیر خانواده پدید آمده باشد (ساروخانی، ۱۳۸۲:۱۱).

ازدواج و انتخاب همسر پدیده ای است که تحت تأثیر عوامل مختلف قرار دارد. در واقع، نه یک علت بلکه، شبکه ای از علتهاست که در حین تعامل بر یکدیگر، بر امر همسرگزینی و معیارهای مورد نظر فرد تأثیر می گذارد (سگالن، ۱۳۷۰:۱۲۳).

یکی از نگرانی ها و دغدغه ها در جامعه و به ویژه برای افراد در شرف ازدواج، انتخاب همسر می باشد. ازدواج اولین و مهم ترین مرحله در سیکل زندگی خانوادگی می باشد که در آن انتخاب همسر صورت می گیرد. انتخاب همسر موضوعی پیچیده و تصمیمی تأثیرگذار بر روی زندگی آینده فرد است. جهت استحکام ازدواج ها لازم است که طرفین، معیارهای مناسبی برای انتخاب همسر تعیین کرده و به بررسی ویژگی های فردی و تطابق آن با معیارهای خود بپردازند، زیرا این امر در سعادت و بدبختی فرد نقش اساسی دارد. ازدواج فرمان الهی جهت ایجاد صمیمیت و زوجیت دائمی بین مرد و زن و یکی شدن دو نفر می باشد. زن و مرد باید بدانند که بخش مهمی از خوشبختی و یا بدبختی آن ها در رابطه با همسر ایشان است. بیش ترین مشکلاتی که در زندگی خانوادگی به وجود می آید به خاطر این است که دختر و پسر

همسر متناسب با خود را انتخاب نکرده و چه بسیار دیده می شود که عدم تناسب در ازدواج زندگی را به تباهی و بدبختی کشانده و بسیاری از مشکلات و اختلافات را در زندگی مشترک موجب شده است. هم چنین نداشتن معیارهای درست و اهمیت ندادن به خصوصیات و ویژگی های شخصی همسر، از علل عمده طلاق محسوب می شود. اگر ازدواج تا حد معقولی بر اساس معیارهای صحیح صورت گیرد، تا حدی می توان مطمئن بود که شالوده استواری برای خانواده و تربیت فرزند بنا شده است و برعکس چنان چه تنها بر اساس احساسات و تمایلات زودگذر و ملاک های مادی و ظاهری و شاخص های واهی صورت گیرد، می تواند در وحدت و انسجام خانواده و تربیت فرزندان و بهداشت روانی آن ها مشکل ایجاد کند و برای کلیت جامعه و تأمین اهداف اجتماعی، معضلات جبران ناپذیری را سبب ساز گردد (زینهاری، ۱۳۷۲: ۷۲).

نسل جوان، بهترین و سازنده ترین نیروهای هر جامعه بوده، سازندگی، پیشرفت و تعالی جامعه بستگی به تلاش و همت این قشر از جامعه دارد. انتخاب شغل و نیز ازدواج، مهمترین مسائل بزرگسالی را در جوامع غربی تشکیل می دهند. با توجه به فرهنگ کشور ما و نقش مذهب در آن و نیز سنتهای دیرین و پایبندی جامعه ایرانی به سنن و آداب، اینگونه به نظر می رسد که در کشور ما ازدواج و تشکیل خانواده مهمتر از شغل یابی باشد. دانشجویان به دلیل مشغله درسی و طولانی بودن زمان تحصیل و عملاً بر کنار ماندن از بازار رسمی کار برای مدتی قابل توجه، بیش از سایر جوانان درگیر مشکلات ازدواج و تشکیل خانواده می باشند.

مطالعه معیارهای انتخاب همسر در بین دانشجویان به دلیل شرایط خاص آنها پژوهشی جذاب و قابل توجه جالب می باشد. زندگی در دانشگاه و محیط دانشجویی، یعنی محیطی که افراد مختلف از فرهنگها، قومیت ها، پایگاه های اجتماعی مختلف و افکار و عقاید متفاوت را در خود جای داده است و در آن دوری فرزندان از والدین و کاهش تماس و ارتباط شان با آنها در نتیجه کاهش کنترل و نظارت خانواده، دانشجویان را در شرایطی خاص قرار داده که باعث می شود در زمینه انتخاب همسر با مسائلی روبرو شوند. با توجه به این شرایط، بررسی معیارهای همسرگزینی در بین آنها و عوامل مؤثر بر این معیارها قابل توجه است.

ذکر این نکته خالی از فایده نیست که در مطالعه بر روی معیارهای همسرگزینی، باید همواره این نکته را در نظر داشت که متأسفانه ملاک هایی نیز همواره وجود دارند که اتخاذ صرف آنها از طرف هر یک از زوجین، باعث بنیاد نهادن آشیانه بر باد است، برخی از آن ملاک ها عبارتند از: ازدواج فقط برای پول، ازدواج به خاطر ترک خانه والدین، ازدواج با یک فرد به خاطر علاقه والدین به او، عادت به ارتباط دراز مدت، ازدواج به خاطر فرزند دار شدن و البته، ازدواج اجباری. به طوریکه اخیراً شاهد بوده ایم که بر طبق آمار رسمی سازمان ثبت احوال کشور، نسبت ازدواج های ثبت شده در سه ماهه اول ۱۳۸۷ به ازدواج های ثبت شده در سه ماهه مشابه سال ۱۳۸۶، که در آنها سن زوجه بیست سال بزرگ تر از زوج است، ۵۷/۶٪ افزایش پیدا کرده است (روزنامه خبر، یکشنبه، ۱۳۸۷/۶/۱۷).